

Fredningsstrategi

26. Mai 2014

Kontaktforum mellom nasjonale minoriteter og sentrale myndigheter

Monica Anette Rusten

Fredningsstrategiens utgangspunkt

Taterløkka, Sponvika i Halden kommune.

Stedet var liggeslette for Romanifølger frem til 1910. Foto: reisendekartet.no

St. meld 16 (2004-2005) - Leve med kulturminner:

En handlingsplan for kulturminnepolitikken frem mot 2020.

«Det vil bli utarbeidet en overordnet fredningsstrategi som legger rammer og kriterier for nye fredninger fram til 2020»

"Den geografiske, sosiale, etniske, næringsmessige og tidsmessige bredden i de varig vernete kulturminnene og kulturmiljøene skal bli bedre, og et representativt utvalg skal være fredet innen 2020. "

Hvor vil vi:

- Kulturminnene og kulturmiljøene er viktige primærkilder til kunnskap om landets historie.
- Et representativt utvalg kulturminner og kulturmiljøer skal belyse samfunnets utvikling.
- Målet om et representativt utvalg fredede kulturminner er basert på tanken om at alle deler av samfunnet er viktig.
- Fredningslisten skal være geografisk, etnisk og tidsmessig representativ.
- Alle sosiale lag skal være representert og historien om industri- og næringsutvikling fortelles.

Arbeid frem til nå og i 2014

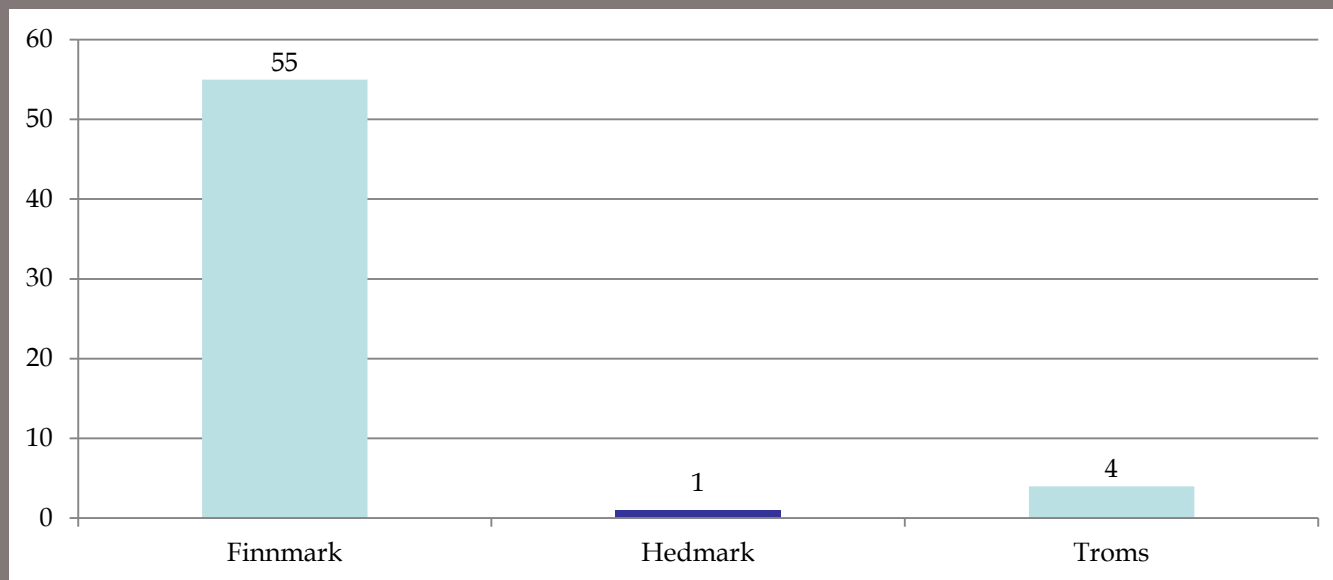
- Utarbeide og vedta strategidokumentet
- Kartlagt hva vi har fredet gjennom å kvalitetssikre 6500 enkeltminner i samarbeid med regionalforvaltningen (jf. uttrekk fra Askeladden november 2011)
- Behovsanalyse – hva mangler vi og hvordan prioritere
- Skal foreslå tema som skal prioriteres mot 2020

Abborhøgda, Finnskogen i Hedmark. Foto: Hedmark fylkeskommune

Noen hovedfunn i kartleggingen

- 60 av ca. 6500 fredete enkeltminner er markert som «nasjonal minoritet» i Askeladden
- Av disse er 59 enkeltminner markert med kvensk/norsk-finsk tilhørighet (6 anlegg/eiendommer)
- 1 bygning tilknyttet skogfinsk kultur
- Fraværende: kulturminner som forteller om historien til jøder, rom og romani

Bietilæ

- Vadsø, Finnmark
- Fredet 16. oktober 1990
- Omfatter 8 hus: våningshus, to låver, fjøs, sjøhus, kai, maskinhus og slipp

Tuomainengården

- Vadsø , Finnmark
- Fredet 11. oktober 1990
- Omfatter 6 hus: bolig, uthus, stall, sauefjøs, bislag/spisskammers og uthus

Kumpulagården

- Vadsø, Finnmark
- Fredet 12. oktober 1990
- Omfatter 2 hus: våningshus og stall

Det gamle bedehuset

- Vadsø, Finnmark
- Fredet 19. desember 2005
- Omfatter: det gamle bedehuset

Holmengrå laksefiskevær

- Sør-Varanger kommune, Finnmark
- Fredet 2. juni 1998, §§ 15 og 19
- Omfatter 38 hus/objekter
- Kjente og ukjente ruiner/tufter fra nyere tid herunder krigsminner fra 2VK
- Område på 500 daa rundt bygningene

© Arkitekturguide for Nord-Norge og Svalbard

NiemenaiKKu

- Kvæningen kommune, Troms
- Fredet 22. november 1995, §§ 15 og 19
- Omfatter 4 hus: Våningshus, bårstue, fjøs og sjå
- Hage med stakitt og ca. 50 daa rundt bygningene

Øyermoen/Nedre Øieren

- Brandval finnskog, Kongsvinger kommune i Hedmark
- Fredet 13. juli 2011, § 15
- Omfatter 1 hus: Badstue med to røykovner

Foto: Hedmark fylkeskommune

Foto: Norsk Skogfinsk Museum via dagbladet.no

Forprosjekt om minoriteters kulturminner 2003-2006

Hovedmålet var å kartlegge behovet for identifikasjon og vern av kulturminner knyttet til nasjonale minoriteter og andre minoriteter. I tillegg har følgende delmål vært en del av arbeidet:

- å sikre varig vern av faste kulturminner gjennom et tett samarbeid med minoritetene
- å øke bevisstheten og kompetansen i kulturminneforvaltningen om nasjonale minoriteters og andre minoriteters kulturminner
- å øke bevisstheten hos de nasjonale minoritetene og andre minoriteter om faste kulturminner som gir informasjon om deres historie i Norge i samarbeid med minoritetene

Et av punktene om videre arbeid:

- at minoritetenes kulturminner blir bedre representert blant landets fredete kulturminner. For å få det til, bør det i samarbeid med representanter for minoritetene utarbeides verneplaner. Riksantikvaren vil initiere dette arbeidet.

Rapport fra Riksantikvarens arbeid med minoritetenes kulturminner 2003-2006

August 2006
med tillegg januar 2007

Ekerøy, Varanger.
Foto Riksantikvaren, Inger Marie Aicher Olsrud

Styringsdokumenter

- Norge ratifiserte Europarådets rammekonvensjon om beskyttelse av nasjonale minoriteter i 1999.
 - Forplikter å fremme nødvendige forutsetninger for at personer som tilhører nasjonale minoriteter kan bevare og utvikle sin kultur og bevare og utvikle grunnleggende bestanddeler av sin identitet – som religion, språk, tradisjoner og kulturarv.
- Meld. St. 35: Kartlegging viser at det er få fredete kulturminner knyttet til nasjonale minoriteter.
 - Som tiltak vil departementet utarbeide tematiske planer for framtidige fredninger, blant annet for kulturminnene til nasjonale minoriteter og nyere innvandrergupper

10 foreslåtte tema for prioritering i fredningsarbeidet mot 2020

1: Forsvars- og krigshistoriske kulturminner

- Forsvarslinjen mot Sverige (ca. 1640-1905)
- 2. verdenskrig; okkupasjonsmakt og motstandskamp (1940-1945)
- Kald krig (ca. 1945-1990)

2: Nasjonale minoriteter

- Nasjonale minoriteter (Kvener/Norsk-Finner, Jøder, Skogfinner, Rom og Romani)

3: Kulturminner i utmark

- Fangsthytter/jaktbuer
- Skogbruk
- Setring
- Innlandsfiske

4: Handel og service

- Salgsnæringen (handelsrelaterte utsalg, 1900-tallet)
- Kystfiske og foredling
- Sjøfart

5: Viktige kulturminner for fellesskapet og demokratiet

- Grunnskole
- Bedehus/forsamlingshus
- Rådhus/kommunalt administrative bygg
- Historiske steder/utvikling av demokratiet

6: Rekreasjon/ fritid

- Hotell/ overnatting/restaurant
- Hytter
- Idrett
- Grøntanlegg

7: Ferdsel

- Eldre ferdselsruter
- Viktige ferdselspunkter langs kystleden

8: Industri

- Småindustri/ håndverksbedrifter/verksteder
- Mellomstor industri

9: Bosetting etter industrialiseringen

- Bygårdsutbygging i de store byene (ca. 1870-1920)
- Boformer i by og tettsted (1900-1945)
- Banebrytende etterkrigsarkitektur
- Arbeiderklassens boformer

10: Etterreformatorisk arkeologi

- Kulturlag i by og tettsteder
- Gårdshauger
- Viktige etterreformatoriske kirkegårder og graver/gravminner

Furuberget, Finnskogen

Hvordan går vi videre?

- «Etnisitet» er en av fem indikatorer
- Kartlegging viser at det er få fredninger som forteller disse viktige historiene

I løpet av 2014:

Samtale med representanter for de fem nasjonale minoritetene; kvener/ norsk-finner, jøder, skogfinner, rom og romani.

- Hvordan kan vi samarbeide fremover for å gjøre fredningslisten mer representativ?
- Hva er viktig for å vise de nasjonale minoriteters historie?
- Finnes det fysiske objekter som kan være aktuelle for fredning?

Synagogen og det jødiske museet i Trondheim. Foto: vg.no

Fjøset etter Henrik Larsen fra Balsfjord, en av de tre første stortingsmennene fra nord. Foto: nrk.no

Villaen, Tysvær i Rogaland. Vinterbosted for romanifamilier
Foto: Rogaland fylkeskommune

